

Romanser ifrån Portugal,

öfversatta

af

J. Oskar I. Rancken.

Wasa 1880.

Pris: 75 μ l.

Tv 61
Happel

Romanser ifrån Portugal,

öfversatta

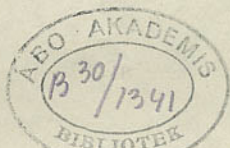
af

J. Oskar I. Rancken.

Nikolaistad (Wasa),
F. W. Unggrens boktryckeri, 1880.

Der O. Ranckens förlag.

Romaner från Portugal.

Inledning.

Mången hos oss frågar kanske, när han ser Portugal nämnt på en boktitel från Finland, med talesättet: „hvarifrån blåser det nu?“ menande, att vi hafva intet att uträtta i det landet, att vi visserligen under vår skoltid ur våra läroböcker i geografi och historie vetat något om Portugal, detta aflägsna fremmande land, men sedan förlorat det ur sigte, likasom äfven Portugal sjelf genom tiden för sin högsta glans tillhör ett skede, som ej är nya historiens sista. Det följande må söka förklara, hvarifrån denna vindfläkt blåser.

Sommaren 1880 firas i Portugal allmänt och storartadt minnet deraf, att jemnt 300 år förflutit, sedan till dödens hvila gått efter ett nu äradt lif af krigisk bragd och fosterländsk sång Luiz de Camoens, Portugals störste skald, en son af dess storhetstid och dess hufvudstad, den patriotiske besjungaren af dess traditioner och historie under dennas mest lysande period, under hvilken han sjelf deltog i framgångsrika strider mot korsets fiender och för eröfringar. I sin mån torde detta minne bidragit till det för två år sedan fattade beslutet, att

hösten 1880 skall sammanträda i sagde hufvudstad, Lissabon, nionde sessionen af kongressen för förhistorisk antropologi och arkeologi, och så obekanta för hvarandra som Portugal och Finland äro, hafva de jemförelsevis icke fåtalige sackmän i vårt land, hvilka ihågkommit med det smickrande erkännandet att väljas till korresponderande ledamöter i densamma, att härför närmast tacka det förhållande, att de tillförne blifvit utsedde för sessioner, som hållits i länder, liggande närmare till Finland och förden skuld mera bekanta dermed, och kanske ytterst det välmenande inflytande, grundläggaren af finsk arkeologi såsom särskild vetenskap vid vårt universitet (e. o. professorn J. R. Aspelin) utöfvat, genom att fästa uppmärksamhet vid åtskilliga för ämnet intresserade bland sina landsmän. Om också för det stora afståndet mellan de begge länderna den omedelbara beröringen mellan det enas och det andras utsedda representanter för resp. vetenskaper torde vid denna session bli högst obetydlig, så har dock under detta samma år en glädjande omedelbar beröring af vetenskaplig art mellan nämnda länder egt rum genom den önskade och välvilligt mottagna påhelsning, som i mera nämnde hufvudstad gjorts af den forskningsexpedition, hvilken, visserligen utgången från vårt grannrike, tillika vår bildnings fornda hemland, men föreslagen och ledd af en vår landsman, efter att hafva slutfört en upptäcktsfärd uti hittills på sin höjd blott af

vilsedrifne och förolyckade sjöfarande berörda farvatten, derefter plöjt vågor, der först ibland européer Portugals djerfve seglare, modige krigare och eröfrare, följde af energiske handlande och nitälskande kristendomsutbredare, färdats och på stränderna utstrött de första fröen af europeisk civilisation. Jag menar med ofvan antydda expedition naturligtvis den, som ledts af professor Nordensköld, hvilken (finne till börden, numera naturaliserad svensk) bär ett namn, som föranlett en ordlek, anspelande på hans bedrifters framgång, i det att *nordensköld* med en liten förändring i stafvelsernas fördelning och i uttalet blir *nordensköld* och får antyda, huru denne sistnämnde genom *skölden* blifvit afvärjd och bruten. En hans följeslagare och landsman, löjtnant *Nordqvist* är i namnet ju också en liten följsats af den betecknande ordleken, en påminnelse om *nordisk* härkomst; otroligt syns ej heller, att befälhafvaren på Vega, löjtnant Palander är af ursprungligen finsk slägt, åtminstone finnes i Finland många bärare af detta namn, hvilket i sin första del är, eller kan vara, af finsk rot. Dock lemnom denna afvikelse.

Vi må rycka vårt ämne närmare. Väl har jag nämnt festerna för Luiz de Camoens, vid hvilka äfven Vasco di Gama fått sin del, men ändock dväljes i de portugisiske lärdes vänliga uppmärksamhet mot några, för den nämnda kongressens föremål intresserade finnar, och dymedelst äfven för folket och

landet, närmaste orsaken till föreliggande blad. En kallelse till medlem vände helt naturligt tanken till det land, hvarifrån kallelsen utgick, och omöjligheten att omedelbart deltaga i kongressens arbeten, osannolikheten att till dess förhandlingar och utställningar inom den förhistoriska tidens område kunna bekosta sådana bidrag, som eljes låge för en finne nära tillhands, förde tanken vidare till något inom den historiska tiden, till också en poetisk behandling af Portugals nationella historie, om än i små löstryckta bitar, till något, som på sitt sätt också berör antropologi och arkeologi, så vida det har med människor och förhållanden i fordomtid att skaffa och kunde just nu knyta en liten oskadlig bekantskap mellan syd och nord — nemligen: *till vårt språk öfverförda prof af gamla portugisiska folksånger*. Ehuru detta synes något *longe petitum*, måtte en god vilja ursäktat ett företag, som kan få utseendet af en anspråksfull festskrift, utan att vilja vara en sådan.

För ett femtedelsårhundrade tillbaka, då han, som skrifer detta, i allmänhet intresserad för folksången, särskildt fröjdade sig åt romanserna från den pyreneiska halfön och, knapphändig bekant med dess språk, fann sig mest hänvisad till öfversättningar af sådana, varsnade han i ett periodiskt blad en kort anmälan, att Eman. Geibel och Adolph Friedr. v. Schack utgifvit en „Romanzero der Spanier und Portugiesen.“ Han requirerade genast denna, då helt nyss, 1860,

i Stuttgart tryckta bok och, såsom dateringarne under styckena längre fram visa, öfversatte till sitt bildningsspråk straxt en del och sednare vid någon vunen ledighet den öfriga delen af de i samlingen ingående portugisiska romanserna, alla öfverflyttade till tyska af v. Schack. Detta skedde af två skäl: 1) utan anspråk på poetisk begåfning hade han förut underkastat sig och åstadkommit *periculum* i dubbel betydelse genom, icke alldeles ofördelaktigt bedömdt, öfversättande af spanska romanser från tysk version och ville derföre nu göra en erfarenhet af de portugisiska; 2) anslogs han, oaktadt sin förkärlek för romanserna om Cid och för andra spanska t. ex. de i Herders „Stimmen der Völker in Liedern“ förekommande, ändock mera af de portugisiska, än af de i Geibels och v. Schacks samling intagna spanska. Denna uppskattning öfverensstämmer ock med bedömanden i förordet till samlingen. På auktoritet af detta förord må här nämnas: att portugiserne långt sednare, än spanjorerne börjat uppteckna sina berättande folkdikter, att den första och dertills enda samlingen af portugisiska, ur folkets mun hemtade romanser föranstaltats af en vår samtida, den förträfflige skalden och lärde Almeida Garret. År 1851 hade i Lissabon utkommit de båda första banden af hans romancero, ett högst värdefullt arbete, hvars fortsättning derefter tyvärr afbrutits genom utgifvarens tidiga död. Den källa, ur hvilken man här kan ösa, flyter alltså endast

sparsamt; för det ringa antalet portugisiska romanser hålles man dock skadeslös genom den egendomliga skönheten hos de flesta af dem. Der samma ämnen förekomma i spansk och portugisisk version, såges den sednare icke sällan vara den i poetiskt afseende mer betydande, och i sådana fall — t. ex. vid romansen om greve Yanno, hvars innehåll öfverensstämmer med den spanska om greve Alarcos — hafva öfversättarne föredragit att meddela den portugisiska dikten. —

Låt oss nu, för att naturligare finna oss till rätta i den portugisiska romansens åskådningssätt, kasta en blick ifrån den ena ändpunkten till den andra af den diagonal, som i nordost och sydvest genomgår vår världsdel. Vi, kyliga, såsom det vill synas, knappast stjufmoderligt, utan genom egen skuld, till kamp med naturens hårda makter emot polen kastade, sent civiliserade, beträngde af germaner och slaver, kultiverade af de förre och först beherrskade af dem, sedan af de sednare, söka nu arbeta oss fram till mognad och andlig sjelfständighet genom att gestalta vår lånade kultur till nationell. Redan på grund af det sagda och icke blott för afståndet i rummet stå vi ganska fremmande för den varma söderns söndagsbarn, som för besittande af naturens många fördelar måstat kämpa mot afundsamme medtäflare, genom stridens lifgifvande äflan för politiskt sjelfbestånd tidigare berörts af civilisationen, ofta behållit frihet och egendomlighet äfven under talrikare

fremmande folks namnvälde, t. o. m. vunnit en afundsvärd storhet: både merkantil och politisk, fastän utvecklingens gång och världshändelserna, som unna åt flera än ett enda folk att, i ordning efter hvarandra, uppträda i historiens förnämsta roller, också åt de sednare utvecklade gifva en, visserligen till tiden sednare, men derföre ej för det helas fortgång mindre betydande verksamhets- och storhets-period, förberedd af de tidigare mognade.

Utän att inlåta oss på gissningar om sätet för människoslägtets utbredning öfver jorden, så torde med antagande af dess förbredning från trakt till trakt det vara gifvet, att antingen de svagaste folken drifvits först och längst ut från gemensamma, afundsammt omhuldade boplatser, eller ock de starkaste, djerfvaste, företagsammaste främst banat sig väg till obekanta länder, der nya förhållanden betingat förändringar i deras lefnadssätt och gjort utvecklingen snabbare och mångfaldigare. Om vi låta Portugals tidigaste inbyggare komma den naturligaste vägen från gamla världens centraltrakter, så skulle de efter en väckande och bildande färd af ofantlig tidslängd från eller förbi den ena halfön i Syd-Europa efter den andra stadnat vid det oöfverskådliga världshafvets strand, öfver hvilket knappt någon säker antydning kom, att land fanns på dess andra sida; och liksom oceanens böljor fåfångt försöka sitt anlopp mot strandens branta klippor och, återkastade, falla ned tillbaka, så

återkastades under årtusenden de länderna öfversköljande folkströmmarne ohjelpigt tillbaka af oceanen. Har något folk skådat det af sagan omordade Atlantis' försjunkande i den ocean, som bär dess namn, så bör det väl varit Lusitaniens och Mauretaniens folk, likasom dessa också sednare naturligast hört till dem, som kommit i tidigaste beröring med de kanariska och azoriska öarnas invånare. I Lusitanien, beläget i gamla världens tempererade zons mildaste afdelning, dock afkyldt af hafsvindar och högt läge, der kontinent och ocean mötas, land och floder omvexla, likasom ock högt bergland och djupa dalgångar, samt de förras tarfliga, de sednares yppiga vegetation; i ett jordområde, säger jag, der tillfälle till jagt, boskapsskötsel, åkerbruk, fiske, sjöfart, handel, försvars- och anfallskrig borde föra inbyggarnes utveckling framåt, motverkades denna dock i sin mån af andra naturförhållanden, t. ex. af det afskilda läget vid ett gränslöst, obefaret haf, som på många sidor omöjliggjorde tillvaron af grannar, läget inom svårtillgängliga landgränser, i sanning ett värn mot fiender, men ock ett hinder för fredlig samfärdsel med naboer. Bergfolk älska högt hemland och frihet: de till Lusitanien vandrande stammarne stadna der gerna, försvara land och frihet i döden. Folket från Phœniciens klippiga kust, tvunget att uti industri, sjöfärder och handel söka sin fortkomst, berör äfven Lusitanien under sina färder på yttersidan om Herkules' stoder, hvil-

ka utåt försvara inloppet till det haf, hvaromkring gamla tidens verldshistoriska folk grupperat sig. Phœniciens arf tages af det eröfrande och handlande dotterväldet på det oaslika området å samma hafs klippiga och sandiga sydkust. Lusitanien beröres, återigen till följd af sitt läge, mindre än den öfriga pyreneiska halfön så väl af desse kartaginenser, som af deras slutligen segrande medtäflare, hvilka dock efter strider, med begagnande af våld och förräderi, omsider lemna sin nationella bildning i språk och institutioner och till sist i förvärfvad kristen religion äfven åt lusitanerne. Två gånger mottog i den historiska tiden landet herrar från söder, minst två gånger från nord och öster; en gång ny religion från söder, en gång från öster. Till urbefolkningen tillkommo tillskott i befolkning och intryck i kultur från andra sidan innanhafvet i öster och söder; öfver de spanska länderna romare från Italien, och genom Gallien flera grenar af de vandrande folk, som till ursprung och språk äro beslägtade med de skandinaviska. Huru det romerska elementet genom styrkan af sin odling och långvarigheten af sitt envist tillkämpade inflytande verkade starkast, finner man af öfvervigten hos dess språkelementer, som gjorde munarterna romanska, och deraf, att, trots flerhundraårigt öfvervälde af asiatiskt-afrikansk politik, religion och öfrig odling i arabiskt-maurisk form, ändock den elastiskt hoptryckta europeismen i romansk form med

sin fjäderkraft återvann i alla afseenden landet och folket, hvilket sistnämnda just nu, härdadt af den seklergamla striden för politiskt oberoende, egen nationalitet och religion, inträdde i sin period af högsta storhet, genom att bli bärare af sin verldsdelns lifligaste verksamhet i sjöfart, geografiska upptäckter, besittningstagande på andra sidan oceanerna af länder flera gånger större och folkrikare än moderlandet, samt genom sin samfärdsel och handel med utom-europeiska produkter gaf i sin verldsdel ton till förändring i vetandet om andra verldsdelar, till förändring i lefnadsättet och den materiella kulturen. Statens inskränkta europeiska område, dess genom de dåvarande svaga kommunikationsmedlen ännu mer afskilda läge samt världshändelsernas gång hindrade en omedelbarare och starkare politisk inverkan i samma verldsdel. Kom så tillika andra mäktigblifna folks beträdande af liknande vägar, nya ideers uppkomst och dessas förvärfvande af större utrymme, deraf flyttandet af tyngdpunkten i handel, politisk makt och andlig kultur från Syd-Europa till mellersta Europa, hvars öfvertagande af de förnämsta historiska rollerna nu kom i ordningen. Hvad protestantisk germanism beröfvade det katolskt romaniska elementet, sökte först med framgång Portugal ersätta i tre andra verldsdelar. Sättet därför var nära nog detsamma som under katolicismens öfvermaktstid, hvilket, delvis och begagnadt af den tidigare protestantismen, smäningom

blef allt mindre tidsenligt; men att Portugal ändock under tidernas lopp mer än mången tillegnat sig nutidens humanitet, ser man af sättet för dess storvexta, myndiga dotters utträde ur hemmet, jemfördt med stridigheterna i andra dylika upplösta samhällskomplexer, i det att Brasilien bibehöll ärfd monarkisk form, ärfd regenthus, och att värme för mensklighet samt intresse för samtidens mångsidiga, höga vetande ej förnekar sig hos de högst stående personerna inom begge de med Portugals språk och kultur lefvande staterna. Så liten betydelse i vår tid också regenters släktskapsband ega för folken, så bör dock icke förbises ett sådant vänligt samband mellan det portugisiskt-brasilianska regenthuset och det i Skandinavien största stat, den stat, hvars språk vi och här begagna och hvilken vår Portugal besökande Nordensköld numera tillhör.

Med afseende å det antal romanser, 15 stycken, som nu kunnat tillgodogöras, kan såsom karakteristiskt anföras följande. De taga sina ämnen, antingen de äro mer eller mindre historiska, om de höra till sångerna om paladinerne eller till de strödda romanserna, ifrån de högre och högsta kretsarne. Men om det således ock å ena sidan är verldslig höghet och storhet, som anslagit desse skalder, hvilkas sånger till sednaste tider lefvat hos massan af folket, dit de säkerligen nedstigit från högre samhällsklasser, så är det å andra sidan ämnen, så att säga, af mer allmänt mensklig än social natur:

känslor af sorg, glädje, kärlek i många variationer, rivalitet, svartsjuka, otrohet, deraf härleddt hat, grymhet m. m., hvilkas skildrande strängt skaldernes lyra. Folkmoralens uppfattning skönjes i händelserna eller i behandlingen af ämnet, om sången också ej uttalar ett bestämdt omdöme om framställda händelser. Än vinner dygd och trogen kärlek, efter många hinder, sin belöning, och grymheten mot de älskande afvärjes och straffas; än får kärlekssträfvandet en mera tragisk utgång och dess lön blir först i döden en förenig; otrohet både på mannens och kvinnans sida får sitt straff: den på kvinnans enligt tidens hårda sed strängare; lättsinnet hos förnäma kvinnor, i synnerhet om det utöfvas med en lägre stående och för släkten obehaglig person, medför lätteligen dödsstraff, men kan till följd af den snabbt rörda sydländska medkänslan och någon gång af beräkning vinna strafflöshet ja, belöning. Både kvinnans och mannens mod och den bepröfvade troheten i kärlek erhålla erkännande i dikten; feghet, förräderi och konsiderationslös njutningslystnad deremot straff. Sångens makt är stor att beveka hjertan, den närmar sig nästan underverken, hvilka likt en *deus ex machina* någon gång komma och lösa en knut, hvori dikten intrasslat händelsens trådar. Äfventyrareanda, tapperhet, qvarlevor af förhistorisk, vidt kringspridd hednatro, utpräglad i dyrkan af naturen, i synnerhet af vexterna såsom representanter eller gengångare af dö-

da människors andar, äro också kännetecknande. Om forntidens sed icke afspeglar sig vid hvarje steg, så är orsaken att söka deri, att uppteckningarna gjorts sent, och att följaktligen det muntliga fortplantandet infört en steg för steg mer moderniserad prägel i och med detsamma, som det ena redan oförstådda draget efter det andra kunnat falla bort; men dels qvarstår mycket ursprungligt, som är egendomligt för så väl ort och tid som för folkslag, dels är enkelheten, rättframheten och det oslipade uttrycket mera egendomligt hos de samhällsklasser, hos hvilka sångerna sist uppevarats. Skulle det här gälla, att framlägga mönstret af bildande barn- eller ungdomsläsning efter vår tids uppfattning af det passande och opassande, så skulle väl ett och annat böra utmönstras, men då det förra ej är fallet, utan här gäller, att framlägga en sann kulturbild inför mognade läsare, så vet jag icke, huru någonting lämpligen kunnat bortlemnas. I litterärhistorien intaga t. ex. Boccaccios noveller ett berömdt rum, och man gifver åt den läsande allmänheten såsom någonting mäterligt deras smutsiga innehåll och slippiga behandling, som stöta mot äfven det minsta anspråk på vår tids anständighet. Folksångerna här äro mycket långt från Boccaccio. Liksom en något groft tillyxad, men sedlig bonde öppet och enkelt omtalar allt, genom sjelfva framställningens halt och hållning ogillande det låga och fula, i motsats mot den raffinerade, osedlige rouéns

med välbehag i osedlighetens smuts dröjande förfinade, men griniga framställning, lika så medför folkdiktens friska, osminkade språk för ett jemförelsevis oförderfvadt sinne ej den sedliga fara, som den glesa, kokett tänkande slöjan i en utläggning, som väl kan ge sig sken af anständighet, men hvari den oreña uppfattningen ligger på djupet.

Dock, om äfven det icke-förskönande omtalandet eller blott antydandet af osedliga handlingar bör undvikas vid läsningen, så kan sådant i detta fall ske med ledning af det korta framställandet här nedan af ett och annat karaktéristiskt eller anslående i de särskilda romanserna, hvilkas ordningsföljd sinsemellan är den tyska versionens.

1. Don Beltran. Visar tydligast sitt ämne tillhöra den franska sagokretsen. Underverk med en häst, som talar; uti 5 grefve Yanno förekommer under med ett talande dibarn; i 8 Bernardo undret af en begrafven, som talar; 11 Guimar har undret af uppväckandet från döden.

2. Don Claros. Är mera lös än de flesta. Äfventyraranda och lättsinhet karakterisera hjelten. Om han ock slutligen är ordhållen, så synes detta mest bero af en slump. Öfverdådet lemna honom ej ens i de allvarligaste ögonblick; dock afhåller sig folkmoralens takt från att skildra det slippriga i det nattliga äfventyret. Det vackrare partiet har älskarinnan Claralinda genom sin varma kärlek till barnet tillika med sin egen oförevillighet. Hjeltens oförklarade och

oförklariga försummelse och det afbrutna i slutet lemna ett intryck af någonting tomt och ofulländadt.

3. Claralinda. Samma namn på hjelten och hjeltinnan som i föregående, men alldeles annat ämne och behandling. Straffadt baktal, som har sken af tjenstetrohet. Tillfälligheten, att konungen ej har annan arvinge, skänker åt två personer befrielse från ett dödsstraff, som eljes t. o. m. den obevisade misstanken varit i stånd att medföra från en absolut regents godtycke. Också här har hjeltinnan tillfälle att visa sig från den oförevilliga sidan: hon ville, såsom ofta i dessa sånger, dö med sin älskade.

4. Reginaldo. I 2 Don Claros är mannen den förförande; här är det en kvinna, hvars sed är en fräck, tilltagsen kvinnas, som ej i något fall tappar hufvudet. Också här målar sången icke på förledande vis brottet, utan dömer det genom händelsen och framställningens lugn, utan att direkt inlåta sig på bedömande. Det vackrare partiet har denna gång icke flickan, utan ynglingen: hans beryktade djerfhet, nu förledd till ondt, förnekar sig ej i det öppna anmälandet till undergående af straff. Samma saknad af arvinge, som i föregående n:o 3 räddade från döden, gör det ock här i samband med tillgifvenheten för den förledd och med sångens makt; derhän lemnadt, om icke kungen mera påverkas af utförandet (man ihågkomme den i romanserna mer än en gång omtalta „englars sång i himlen“ och

„i haf sireners sång“), än af innehållet, hvilket jemte de vid sången fästade minnena åter är hufvudsak för den vördnadsvärda modren, som i visst afseende är ett sidostycke till modren i n:o 13 grefve Johan.

5. Grefve Yanno har att uppvisa en njutningslysten qvinna, för hvilken inga konsiderationer af rätt och pligt något betyda, vidare en godhertad man, som ej af sämre motiv än af svaghet bröt sitt ord, och nu har att utstå striden mellan vasalltrohet (och möjligen feghet) å ena sidan, och å den andra kärlek till hustru och barn, understödd af en trogen och energisk makas hängifvenhet och spänstiga kraft mot orättvisa och hårdhet. Konflikterna slutas så, att *vox populi* blir *vox Dei*, i det att den onda infantinnan dör, innan öfrigt af henne förberedt ondt gått i fullbordan.

6. Drottning och slafvinna. Barnens utbytande tyckes föga nödvändigt för dikten; männe icke upptagandet af denna episod antyder en hopplappning af fragmenter ur flera sånger, eller ock såsom grund för sången en sann händelse med denna tillfälliga detalj? Denna romans andas antagonismen mot maurerne och framhåller kärleken till det egna, äfven under svåra förhållanden, framför den bäst lottade ställning hos fremmande.

7. Grefve Nillo. Föreliggande sång låter större grymhet utövas mot två älskande och det i snabbare lopp än någon af de öfriga, men låter tillika mera af symboliserad kärlek efterleva: det är ej nog med de älskan-

des ur grafven uppvexta, hvarannan sökande representanter ur vextriket; när desse träffas af mord utöfvadt på vextverlden, lever samma idé upp, personifierad i den animaliska världen, i det de uti den uppträda såsom en slags gengångare.

8. Bernardo, fransosen. I. En god framställning af det fränstötande i en qvinnas trolöshet och förställning; hennes straff är ock snart tillhands. II framlägger försoningen i straffet både för den brottshiga qvinnan och äfven för förföraren, genom hennes död, genom vidare händelser och hennes vackra ord efter döden ur grafven till honom.

9. Vandrerskan. En friare hotas med döden af sin älskarinnas fader, vexlar temligen snabbt föremål för kärlek; det elaka föremålet för den sednare kan anses såsom ett naturligt straff för sådant. Något förvånande är, att älskarinnan, som ändock ej sökt starkare fjettra sin snart svalnande älskare, dör tvärt, sedan hon sett utgången, likaså, att han gör på samma sätt; scen med deras vextrepresentanter på grafvarna saknas ej heller. Läsaren erfar intryck af sentimentalitet och effektsökeri med smak af efterbildning eller lån ur andra dikter.

10. Helena. En svärmors elakhet; eldigt, hetsigt lynne hos hennes son; hans hustrus trohet och vackra egenskaper tecknas mycket varmt och värdigt.

11. Guimar. Enda framhållna, fall då ej ädel börd skulle ge företräde framom låg börd, förenad med rikedom. För att den

ömsinta dikten skall kunna låta allt sluta väl för dem, som den i början behandlat så omildt, arrangeras ett underverk.

12. Den sköna infantinnan. Trohet ända till hårdhet (en följd af tidsed) hos hustrun; trohet också hos den pröfvande mannen. Oafgjordt lemnas likväl, hvarför han, krigaren, så länge blifvit borta i utlandet, utan att gifva någon underrättelse om sig: kanske en följd af samma bildningsgrad och inflytanden, som ej sällan låta besökarna af fremmande land från oss, våra förrymde sjömän, lemna sina öfvergifna hustrur utan underrättelser?

13. Grefve Johan. En moders, mot plägsed stridande, men särdeles vackra uppskattning af qvinnodygdens höghet och huru „ej för gods och ej för skatter äran, son, att köpas står.“ Denna uppskattning är så mycket ädlare, som en mängd egennyttighetsskäl kunnat diktera ett annat uttalande.

14. Flickan, som går i kriget. Utmärkt genom naiv täckhet och finhet.

15. Guldkedjan. Ett uttryck af en bedröflig uppfattning af qvinnotrohet. Vi, som hafva en bättre, kunna lemna sången oläst, men torde ej heller taga skada af läsningen. Framställningen har anstrykning af torrrolig försmädlighet; sens-moralen går ut på resignation. —

Assonansrimmen, såsom en föga uppmärksamman prydnad i vår tids vers, ha blott händelsevis fått kvarstå här och der; översättningen har genom deras åsidosättande

kunnat bli trognare. — Endast i den främst ställda romansens början äro versraderna ställda hvar för sig, för att visa den metrisk byggnaden af hvarannan versrad med 8 stafvelser, hvarannan med 7; alltid börjande en sång eller dess afdelning med versrad af 8 och slutande med en af 7: således 2 rader tillsammans utgörande ett distichon af 15 stafvelser. Hela den öfriga romans-texten är satt såsom prosa. Poesins skönhet bör ej ligga i radernas yttre gruppering; är byggnaden korrekt efter verslärans lagar för öfrigt och har den icke bortskrämt all fläkt af skönhet i uttryck och tankar, gör den sig nog märkbar äfven under skenet af metrisk prosa. — Såsom redan antydt, hänföra sig dateringarne till tiden för översättningarnes verkställande.

Romanser om kejsar Karl och paladinerna.

1. *Romansen om Don Beltran.*

„Stadnen riddare, ty kungen vill, att man er räkna skall!“
 När man räknar, finnas alla, ännu saknas en, blott en; denne ende är Don Beltran, han, som städs' så tappert stred, han, som aldrig blifvit saknad, saknades dock denna gång och uti det svåra passet, då man strömmen öfvergick.
 Lotter dragas då, att veta, hvem som riddarn söka skall, ty vid tågets början alle sig förbundit ha med ed, att för dem, som stupa, blifver Frankrike begrafningsort.
 Man sju gånger kastar lott om, hvem som riddarn söka skall; och hans gode gamle fader träffar lotten hvarje gång.

Tigande den gamle bortgick, för att söka upp sin son; han ock utan lottning icke hade kunnat hemma bli! Om natt han uti dalar färdas, om dag emellan vilda berg, ensam, sörjande på hästen, ögat städse fär-

uppfyllt; herdar gör han denna fråga: „har en riddare ni sett, hvilken iklädd var hvit rustning, red uppå en blackgul häst?“ — Alltid dock han fick till gensvar: „ingen riddare vi sett, hvilken iklädd var hvit rustning, red uppå en blackgul häst.“

Framåt drog han, framåt drog han, tills till valplatsen han kom uti dalen Roncevalles, der i strömmar flutit blod. Tröttnat ha hans armar af att vända upp de stupade; många fransmän väl han finner, söker fåfängt dock sin son. Ändtligt derifrån han drager sorgsen öfver slätten bort och uti ett torn varsnar en, som tycks en maurisk hund. „Utän svek, du maur, mig säge, derom ber jag dig vid Gud, såg vid nattetid i går du, före gryningen helt nyss, i hvit rustning någon kämpe, hvilken här har dragit fram? Har ni honom fångat, väger jag hans frihet upp med guld.“ Mannen frågar: „vilka tecken bar då riddaren? säg till!“ — „Hvit var rustningen“ — den andre — „men hans häst, den blackgul var, och vid spetsen af sin lans han ett hvitt flor som prydnad bar, hvilket konstfullt rikt utsiradt blifvit väfdt utaf hans dam.“ — „Död här ligger“ — lydte svaret — „riddaren uppå ett fält; hufvudet på ängen hvilat, uti vatten fötterna, och hans bröst är genomborradt af sju sår, som döden ge; uti ett ses månen skina, i ett annat skiner sol.“ Nu den gamle: „Det förskyllat icke maurer, ej min son, blott hans häst, ty hvarför' bar den honom ej ur himlet bort?“

Då helt hastigt — hör slikt under! gafs ett sådant nån'sin förr? — då helt plötsligt, fastän död ren, hästen börjar tala så: „Mig du icke må anklaga, därför icke skyll på mig! jag tre gånger honom bortbar, tänkte honom rädda så, han mig vände och tre gånger, full af stridslust, sporen gaf; gjorden fäste han tre gånger, löste framtill remmen upp; men vid tredje gången sjönk jag, sjönk i döden utaf sår.“ ^{30/9} 1864.

2. *Romans om Don Claros.*

„Topp, jag håller, och änn' har jag aldrig fåfångt hållit vad, min skall Claralinda blifva, förr'n i morgon tuppen gal.“ — „Hålla kan du, men att vinna vadet står dig ej så lätt; ej bedrar man Claralinda, Claralinda har förstånd. „Intet svarar mer Don Claros, ger på pratet ej mer akt, kastar sig i flickekläder och beger sig uppå väg.

Just nu blickar Claralinda ned ifrån sin slottsbalkong. „Hvilken vacker flicka går hit? hvad hos mig hon söka kan?“ — „Herrskarinna, väfvarflickan är det ju från hafvets strand; hon med inslaget är färdig och begär af garnet mer.“ — „Vänta flicka, vänta litet! linet spunnet är på stund.“ — „Bästa fröken, långt är lidet, och ej vänta kan jag mer: att om natt på vägen färdas drar en flicka lätt i nöd.“ — „Nå välan då, för din ära blif i slottet denna natt;“ — „Dina

pager äro djerfva, och de se så fräckt på mig.“ — „Nå välan då, för din ära stadna i mitt sofgemak!“

Så af glädje full är flickan, att hon ingenting förtär. „Låt till sängs mig gå“, hon säger, „sömnen öfvermannar mig.“

Under natten Claralinda stöter fram ett plötsligt skri. „Tyst, tyst, Claralinda, bringa ej ditt rykte uti nöd! jag vill mig med dig förmåla, ty jag är af ädel stam, lita blott på detta löfte af Don Claros d'Alemmar.“

Länge redan Claralinda fåfångt väntat dag och natt, ej mer kommer väfvarflickan, fastän garnet färdigt är. När förgått ha åtta månharf, hennes fader talar så; „Hur'dan är du Claralinda! helt misstänklig ser du ut!“ — „Tala då ej så, herr fader! någon kunde hört ert ord! hur' jag synes, det förskylles af min klädnad, icke mig.“ Kallas skraddare, de frågas, om väl dottren sanning sagt, men de alla höras yttra: „klädnungen är gjord rätt väl!“

Ej att tala är mer nödigt, veta mera ej behöfs. „Dig skall man i morgon bränna; Claralinda, var beredd!“ — „Ej för mig, om man mig dödar, för en annan har jag sorg, för min kärleks ättling är det, ty han är af konungsstam! Finns ej här kanske en småsven, som har lust till lön af mig? detta bref han föra skulle till Don Claros d'Alemmar.“ Då en liten slaf framträder, som förslagen är och qvick: „Till din tjänst jag är, min fröken, hvad du ock befälla må.“ —

„Vill du lön af mig erhålla, ila, flyg, så snabbt du kan, så att detta bref snart komme till Don Claros d'Alem-mar.“

„Bringar du till mig ett budskap, småsven, och af hvilket slag?“ — „Herre er ett bref jag bringar, utaf sorg och smärta fullt. Vet, att er väninna, trogen, är af faror hotad svårt. Bålet man i dag upplägger och i morgon bränn's hon re'n.“

Läsa brefvet vill Don Claros, knappt han hinner börja det, förr'n en tårström sköljer ögat, han af gråt blir nästan blind. „Hollah, hollah, svenner, tillsen, att väl hästarna må skos! det dagsresor flera galler rida fram på denna natt.“

Halt framför ett kloster gör han, der från tornet ringning hörs. „Hvad betyder denna ringning? gode fader, säg, hvem dött?“ — „Infantinnan Claralinda nalkas dödens bitter strid; bålet man i går uppsatte, hon i dag förbrännas skall.“

Nästan var re'n morgon inne, då sitt följe lemnar han, snabbt sig sveper i en kåpa, och, uti sin munkdrägt höljd, blef han stående vid vägen, der hon föras skall förbi.

„Hållen inne med ert uppsåt! håll, justiz, än en gång håll! ty först bikta måste tärnan, bikta, innan hon får dö!“

Följet lemnar infantinnan, att för munken göra bikt. Då de två allena äro, börjar denne biktfar så: „Hitåt kom, du nåtta flicka, ty min biktktion är skarp; som det första ibland buden fordrar jag en kyss på stund.“ — „Gud i himlen ej det gillar, ej

af helgon heller ett; der Don Claros' läppar hvilat, ej en munk mig kyssa skall.“ — „Hitåt kom, du nåtta flicka, ty min biktktion är skarp; som det andra måst' jag fordra, att du hvilat på min arm.“ — „Bort, du munk, och drag åt fanders! derpå går jag aldrig in; vet, förrän du fordrat sådant, har mig vidrört ingen man, utom, till min stora ofärd, blott Don Claros d'Alem-mar. För hans skuld och mina synder jag nu brännas skall på bål.“

Knappt från skratt höll sig Don Claros, då han det af henne hör. „Af ditt skratt jag väl förnimmer, du är Claros d'Alem-mar.“ — „Tyst, tyst, för att dig befria, Claralinda, är jag här. Väfvens ränning är nu färdig, vi att väfva börja må!“ Henne tagande på armen han med hast för tärnan bort; straxt omringa dem hans svenner, då de nära klostret nått, och justizan nu förgäfves larmar, se'n de båda flytt. „Bakom mig på hästen, flicka, sätt, o sätt, du lilla, dig!“ Så blef frigiord Claralinda af Don Claros d'Alem-mar.

1/10 1864.

3. *Romans om Claralinda.*

Midnattstid är re'n förfluten, gala tuppen skall rätt snart, och allt ligger änn' Don Claros på sitt läger utan sömn. Sina pager, sina svenner han tillropar: „vaknen upp! jag vill uppstå, hemten kläder! spännen sporrar mig på fot!“ Snabbt en skjorta, fin och glansfull, mer än kungen sådan har, kläda de och